

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 9Sžso/6/2016
Identifikačné číslo spisu: 5014200344
Dátum vydania rozhodnutia: 25.10.2017
Meno a priezvisko: JUDr. Judita Kokolevská
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2017:5014200344.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Judity Kokolevskej a členov senátu JUDr. Viery Nevedelovej a Mgr. Viliama Pohančenika v právnej veci žalobcu: Oľaw D. D., bytom XX-XXX D., I. XX, Z. republika, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom 29. augusta č. 8 a 10, Bratislava, za účasti pribratého účastníka konania: ADVERTON, s.r.o., Palárikova 76, 022 01 Čadca, IČO: 46 550 291, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 16299-2/2014-BA zo dňa 23. januára 2014, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne, č. k. 11Scud/1/2014-97 zo dňa 27. októbra 2015 takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trenčíne, č. k. 11Scud/1/2014-97 zo dňa 27. októbra 2015 m e n í tak, že rozhodnutie žalovanej č. 16299-2/2014-BA zo dňa 23. januára 2014 z r u š u j e a v e c j e j v r a c i a n a d'alsie konanie.

Odvolanie pribratého účastníka konania o d m i e t a .

Žalobcovi náhradu trov konania n e p r i z n á v a .

Odôvodnenie

Napadnutým rozsudkom č. k. 11Scud/1/2014-97 zo dňa 27. októbra 2015 Krajský súd v Trenčíne zamietol žalobu o preskúmanie rozhodnutia Sociálnej poisťovne, ústredia č. 16299-2/2014-BA zo dňa 23. januára 2014.

V správnom konaní vydala Sociálna poisťovňa pobočka Čadca dňa 07. októbra 2013 rozhodnutie č. 46452-1/2013-CA, podľa ktorého zamestnancovi (žalobcovi), nevzniklo povinné nemocenské poistenie, povinné dôchodkové poistenie a povinné poistenie v nezamestnanosti (ďalej len „povinné poistenie“) od 01. marca 2012 podľa slovenskej legislatívy. Žalovaná ako druhostupňový orgán rozhodnutím č. 16299-2/2014-BA zo dňa 23. januára 2014 odvolanie zamestnávateľa (ADVERTON, s.r.o., Palárikova 76, 022 01 Čadca, IČO: 46 550 291) i odvolanie zamestnanca (Oľaw D. D., bytom XX-XXX D., I. XX, Z. republika) zamietla a rozhodnutie pobočky potvrdila.

V odôvodnení rozhodnutia krajský súd uviedol, že žalobca v správnom konaní nepredložil dôkazy, ktoré by skutočný výkon prác pre zamestnávateľa preukazovali. Ani predloženie formálnych dokladov ako pracovná zmluva a štvrtročných správ o vykonaní prác s priloženými vizitkami a odtlačkami pečiatok podnikov na území Slovenskej republiky za preukázanie faktického reálneho výkonu práce ako zamestnanca v konkrétny deň a na konkrétnom mieste nepovažoval. Podľa názoru krajského súdu žalobca v danom prípade neunesol dôkazné bremeno, keď neprodukoval dôkazy, ktoré by spochybnili závery žalovaného správneho orgánu, keďže nepreukázal existenciu statusu zamestnanca. V zhode s názorom žalovanej krajský súd konštatoval, že v konaní nebolo preukázané ani splnenie podmienok pre určenie miesta podnikania, ktorá skutočnosť je zároveň jedným z rozhodujúcich faktorov na určenie miesta výkonu činnosti zamestnancov zamestnávateľa. Nakoľko zamestnávateľ žalobcu nespĺňa kritériá stanovené na určenie miesta podnikania, je podľa názoru súdu potrebné z tejto skutočnosti vychádzať aj vo vzťahu k jeho jednotlivým zamestnancom. Krajský súd mal za nesporné, že žalobca vykonáva samostatne zárobkovú činnosť v členskom štáte v Poľskej republike a nevykonáva činnosť zamestnanca u zamestnávateľa so sídlom na území Slovenskej republiky, žalobca podlieha výlučne právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva samostatne zárobkovú činnosť. Konštatoval preto, že neboli splnené podmienky pre aplikáciu čl. 13 (3) vo väzbe na čl. 11 (1) prvá veta základného nariadenia, nakoľko nebol preukázaný reálny súbeh činnosti zamestnanca a samostatne zárobkovo činnnej osoby v dvoch členských štátoch, keďže len táto skutočnosť môže zakladať postup podľa základného nariadenia a aplikáciu uplatniteľných právnych predpisov príslušného členského štátu (hlava II čl. 16 vykonávacieho nariadenia). Konštatoval tiež, že postupom žalovanej a vydaním napadnutého rozhodnutia nebol porušený princíp individuálneho zaobchádzania so žalobcom a ani princíp rovnakého zaobchádzania vo vzťahu k iným zamestnancom. Napadnuté rozhodnutie tak považoval za súladné s § 209 ods. 1 a nasl. Zákona č. 461/2003 Z.z., vychádzajúce zo spoľahlivo zisteného skutočného stavu veci a obsahujúce predpísané náležitosti. Žalobu vyhodnotil ako nedôvodnú a preto ju podľa § 250j ods. 1 O.s.p. zamietol.

Rozsudok krajského súdu napadol žalobca včasným odvolaním, v ktorom uviedol, že vydanie rozhodnutia na základe vnútroštátnych právnych predpisov namiesto nariadení Európskej únie je potrebné uznať za hrubé porušenie zákona Európskej únie (nesprávne použitie čl. 288 odsek 2 Zmluvy o fungovaní Európskej únie v súvislosti s čl. 4 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii). Mal za to, že musí zdôvodňovať činnosti vykonávané práce, zatiaľ čo občania Slovenskej republiky sú z tejto povinnosti oslobodení, v čom vidí diskrimináciu poľských občanov. Hrubé porušenie čl. 45, 46, 48 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (v skonsolidovanom znení) žalobca videl v tom, že bol vykonaný ľubovoľný, odtrhnutý od judikatúry a zaväzujúci výklad princípu slobodného pohybu zamestnancov a ponímania zamestnanca a tiež pravidiel rovnosti, keď doklady a vysvetlenia podané žalobcom zreteľne poukazujú na to, že je zamestnancom podľa zákonov Európskej únie. Žalobca vypočítal, že svoju činnosť zamestnanca vykonáva v rozsahu viac ako 5 % času venovanému činnosti ako samostatne zárobkovo činná osoba a preto prekračuje ukazovateľ určený pre zanedbateľnú činnosť. Uviedol, že Základ Ubezpieczeń Spolecznych Oddzial v Opolu (ďalej tiež „ZUS“) bol inštitúciou, ktorá mala výlučnú povinnosť určiť slovenskú legislatívu. Namiesto toho sa riadil predchádzajúcimi rozhodnutiami vydanými žalovanou (inštitúciou v mieste výkonu práce), čo bolo v rozpore s ustanoveniami čl. 16 ods. 2 a 3 vykonávacieho nariadenia. Neskoršie rozhodnutie Zakladu Ubezpieczeń Spolecznych bolo postavené na nekritickej prijatí správnosti stanoviska slovenskej sociálnej poisťovne. Dodal, že pre neho ZUS nesprávne určila poľskú legislatívu v oblasti sociálneho poistenia, proti čomu sa odvolal na regionálnom súde a následne na odvolacom súde, a teda určenie legislatívy nie je konečné a rozhodnutie o určení poľskej legislatívy sa pre neho nestalo právoplatným ani účinným. Rozhodnutia žalovanej preto považovala za predčasné. Najvyšší súd Poľskej republiky skúma veci v dôsledku podania mimoriadneho opravného prostriedku, a to kasačnej sťažnosti. Navrhol preto, aby bol rozsudok krajského súdu ako aj rozhodnutia odporkyne zrušené.

Proti rozsudku krajského súdu podal včas odvolanie tiež pribratý účastník konania, v ktorom poukázal na porušenie čl. 13 ods. 3 nariadenia č. 883/2004, v ktorom sa nachádza kolízna norma poukazujúca na legislatívu príslušnú vo veci sociálneho zabezpečenia osoby bežne vykonávajúcej činnosť ako

zamestnanec a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v rôznych členských krajinách. Proti rozhodnutiu ZUS podal odvolanie na regionálny súd v Poľsku. Určenie legislatívy, ktorej podlieha žalobkyňa nie je preto konečné a rozhodnutia žalovanej sú predčasné. Žalobca činnosť zamestnanca vykonáva v rozsahu viac ako 5 % času venovanému činnosti ako samostatne zárobkovo činná osoba, čo prekračuje ukazovateľ určený pre zanedbateľnú činnosť. Nesúhlasil s tvrdením krajského súdu, že žalobca neposkytol dokumenty potvrdzujúce výkon činnosti zamestnanca v priebehu správneho konania, pretože žalobca nebol účastníkom správneho konania, ktoré sa ukončilo protokolom o vykonanej kontrole. Uviedol, že reálne vykonáva podnikateľskú činnosť na území Slovenska a riadne hradí poplatky spojené s realizáciou tejto činnosti. Zamestnanie žalobcu na základe pracovnej zmluvy, jeho zaregistrovanie v systéme a pridelenie individuálneho čísla znamená, že žalobca je prijatý do systému sociálneho poistenia, tomuto podlieha a zamestnávateľovi vzniká povinnosť odvádzať za poistenca odvody.

Žalovaná sa vo svojom vyjadrení k odvolaniu zo dňa pridržovala svojich predchádzajúcich vyjadrení. Má stále za to, že reálny výkon činnosti zamestnancov na území Slovenskej republiky sa preukázať nepodarilo a ani sídlo zamestnávateľa. Rozsudok krajského súdu žiadala preto potvrdiť ako vecne správny.

Dňom 01.07.2016 nadobudol účinnosť zákon č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S. s. p.“). V zmysle § 492 ods. 2 S. s. p. odvolacie konania podľa piatej časti Občianskeho súdneho poriadku začaté pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona sa dokončia podľa doterajších predpisov.

Podľa § 244 ods. 1 O. s. p. v správnom súdnictve preskúmavajú sudy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy.

Podľa § 246c ods. 1 O. s. p. pre riešenie otázok, ktoré nie sú priamo upravené v tejto časti, sa použijú primerane ustanovenia prvej, tretej a štvrtej časti tohto zákona. Opravný prostriedok je prípustný, len ak je to ustanovené v tejto časti.

Podľa § 250 ods. 1 O. s. p. účastníkmi konania sú žalobca a žalovaný. Súd aj bez návrhu uznesením priberie do konania účastníka správneho konania, ktorého práva a povinnosti by mohli byť zrušením správneho rozhodnutia dotknuté.

Podľa § 218 ods. 1 písm. b) O. s. p. odvolací súd odmietne odvolanie, ktoré bolo podané niekým, kto na odvolanie nie je oprávnený.

Pokiaľ ide o odvolanie podané príbratým účastníkom konania, Najvyšší súd v rámci skúmania podmienok konania riešil otázku, či odvolanie bolo podané oprávnenou osobou.

Spoločnosť ADVERTON, s.r.o., so sídlom Palárikova 76, Čadca, bola do konania príbratá uznesením Krajského súdu v Trenčíne č. k. 11Scud/1/2014-67 zo dňa 14. júla 2015 podľa § 250 ods. 1 O. s. p. Príbratý účastník podľa § 250 ods. 1 veta druhá O. s. p. nemá postavenie vedľajšieho účastníka konania podľa § 92 a nasl. O. s. p.

Ustanovenie § 250 ods. 1 O. s. p. je vo vzťahu k príbratému účastníkovi konania potrebné vykladať tak, že ide predovšetkým o zabezpečenie práva takého účastníka byť informovaný o prípadnej zmene v jeho právach a povinnostiach, ktorá môže byť spôsobená prípadným zrušením žalobou napadnutého rozhodnutia správneho orgánu. Spoločnosť ADVERTON, s.r.o. bola do konania príbratá z dôvodu, že by ako zamestnávateľ a ako účastník správneho konania mohla byť dotknutá prípadným zrušením napadnutého rozhodnutia žalovanej. Ide o konanie vo vzťahu k nej nesorové, v rámci konania pred súdom nebolo vo vzťahu k nej vykonávané dokazovanie a úkony príbratého účastníka konania po podaní žaloby nemali vplyv na výsledok súdneho konania.

Keďže odvolateľ ADVERTON, s.r.o. bol v konaní podľa druhej hlavy piatej časti Občianskeho súdneho poriadku pribratým účastníkom konania, nie je osobou oprávnenou podať odvolanie. Na základe uvedeného odvolací súd podľa § 218 ods. 1 písm. b) v spojení s § 246c ods. 1 O. s. p. odvolanie podané proti rozsudku krajského súdu pribratým účastníkom konania odmietol. Z tohto dôvodu pribratému účastníkovi konania nevzniklo ani právo na náhradu trov konania. Zároveň odvolací súd dodáva, že predmetné ustanovenie § 250k druhej hlavy piatej časti O. s. p. s trovami pribratého účastníka konania ani neráta (upravuje len trovy žalobcu a žalovaného).

Pokiaľ ide o odvolanie žalobcu, Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O. s. p.), preskúmal napadnuté rozhodnutie v súlade s § 214 ods. 2 O. s. p. bez nariadenia pojednávania, a dospel k záveru, že odvolanie žalobcu bolo podané dôvodne.

Podľa čl. 2 ods. 1 Nariadenia (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „základné nariadenie“) toto nariadenie sa vzťahuje na štátnych príslušníkov členského štátu, osoby bez štátnej príslušnosti a utečencov, ktorí majú bydlisko v členskom štáte a podliehajú alebo podliehali právnym predpisom jedného alebo viacerých členských štátov, ako aj na ich rodinných príslušníkov a ich pozostalých.

Podľa čl. 11 ods. 1 základného nariadenia osoby, na ktoré sa toto nariadenie vzťahuje, podliehajú právnym predpisom len jedného členského štátu. Tieto právne predpisy sa určia v súlade s hlavou II.

Podľa čl. 13 ods. 3 základného nariadenia osoba, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, podlieha právnym predpisom členského štátu, v ktorom vykonáva činnosť ako zamestnanec, alebo ak vykonáva takúto činnosť v dvoch alebo viacerých členských štátoch, právnym predpisom určeným v súlade s odsekom 1.

Podľa čl. 1 ods. 3 písm. j) základného nariadenia „bydlisko“ znamená miesto, kde osoba zvyčajne býva.

Podľa čl. 16 ods. 1 Nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia (ďalej len „vykonávacie nariadenie“) osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

Podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

Podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4 alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

Podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia, ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia. Ak inštitúcie alebo príslušné dotknuté úrady nemajú vo veci rovnaké stanoviská, snažia sa dosiahnuť dohodu v súlade s uvedenými podmienkami a

uplatní sa článok 6 vykonávacieho nariadenia.

Podľa čl. 16 ods. 5 vykonávacieho nariadenia príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

Podľa čl. 16 ods. 6 vykonávacieho nariadenia, ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

Podľa bodu 1 rozhodnutia č. A1 z 12. júna 2009 Správnej komisie pre koordináciu systémov sociálneho zabezpečenia o zavedení postupu dialógu a zmierovacieho postupu týkajúceho sa platnosti dokumentov, určenia uplatniteľných právnych predpisov a poskytovania dávok podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 883/2004 (ďalej len „rozhodnutie č. A1“) toto rozhodnutie stanovuje pravidlá na uplatňovanie postupu dialógu a zmierovacieho postupu, ktoré sa môžu použiť v týchto prípadoch:

- a) prípady, keď existujú pochybnosti o platnosti dokumentu alebo o správnosti podporných dokladov, ktoré uvádzajú situáciu osoby na účely uplatňovania nariadenia (ES) č. 883/2004 alebo nariadenia (ES) č. 987/2009, alebo
- b) prípady, keď existuje rozdiel v stanoviskách medzi členskými štátmi vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov.

Podľa bodu 5 rozhodnutia č. A1 inštitúcia alebo orgán, ktorý vyjadrí pochybnosti o platnosti dokumentu, ktorý vydala inštitúcia alebo orgán druhého členského štátu, alebo ktorý nesúhlasí s (dočasným) určením uplatniteľných právnych predpisov, sa týmto nazýva žiadajúcou inštitúciou. Inštitúcia druhého členského štátu sa týmto nazýva dožiadanou inštitúciou.

Podľa bodu 6 rozhodnutia č. A1, ak dôjde k jednej zo situácií uvedených v bode 1, žiadajúca inštitúcia sa obráti na dožiadajúcu inštitúciu, aby požiadala o potrebné objasnenie jej rozhodnutia a v prípade potreby zrušila príslušný dokument alebo ho vyhlásila za neplatný, alebo preskúmala alebo zrušila svoje rozhodnutie.

Podľa bodu 7 rozhodnutia A1 žiadajúca inštitúcia zdôvodní svoju žiadosť, pričom uvedie, že sa uplatňuje toto rozhodnutie, a poskytne príslušné podporné doklady, ktoré boli dôvodom žiadosti. Uvedie, kto bude jej kontaktnou osobou počas prvej fázy postupu dialógu.

Podľa bodu 9 rozhodnutia A1 dožiadaná inštitúcia čo najskôr informuje žiadajúcu inštitúciu o výsledku svojho prešetrovania, ale najneskôr do troch mesiacov od doručenia žiadosti.

Podľa bodu 10 rozhodnutia A1, ak sa pôvodné rozhodnutie potvrdí, zruší a/alebo ak sa dokument zruší alebo vyhlási za neplatný, dožiadaná inštitúcia o tom informuje žiadajúcu inštitúciu. O svojom rozhodnutí informuje aj dotknutú osobu a prípadne aj jej zamestnávateľa a oznámi im tiež, akými postupmi môžu toto rozhodnutie napadnúť v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi.

Rozhodnutím č. 46452-1/2013-CA zo 07. októbra 2013 Sociálna poisťovňa, pobočka Čadca rozhodla, že žalobcoví nevzniklo povinné poistenie od 01. marca 2012 podľa slovenskej legislatívy s odôvodnením, že kontrolou vykonanou prvostupňovým správny orgánom dňa 26. februára 2013 nebol preukázaný reálny výkon činnosti žalobcu ako zamestnanca na území Slovenskej republiky, a preto nemôže podliehať slovenským právnym predpisom ani podľa jedného z citovaných článkov základného nariadenia. Žalovaná Sociálna poisťovňa, ústredie toto rozhodnutie rozhodnutím č. 16299-2/2014-BA zo dňa 23. januára 2014 potvrdila a odvolania voči nemu podané zamietla. Svoje rozhodnutie odôvodnila tým, že na základe kontroly sa nepodarilo preukázať reálny výkon činnosti zamestnancov zamestnávateľa na území Slovenskej republiky a ani splnenie podmienok na určenie miesta podnikania. Dodala, že určovať uplatniteľnú legislatívu a zároveň kontrolovať splnenie podmienok na určenie uplatniteľnej legislatívy je v súlade s koordinačnými nariadeniami oprávnená len inštitúcia ustanovená na

tento účel, t.j. Sociálna poisťovňa.

Na žalobcu sa ako na štátneho príslušníka členského štátu priamo vzťahuje Nariadenie (ES) Európskeho parlamentu a Rady č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia - „základné nariadenie“. V zmysle čl. 288 Zmluvy o fungovaní Európskej únie (pôvodný čl. 249 Zmluvy o Európskom spoločenstve) je nariadenie právnym aktom únie, majúcim všeobecnú platnosť, je záväzné vo svojej celistvosti a priamo uplatniteľné vo všetkých členských štátoch. Nariadenie je teda nástrojom unifikácie európskeho práva a rozhodnutím orgánu členského štátu, vrátane vnútroštátneho súdu a nie je možné vylúčiť jeho použitie pre konkrétny prípad.

Toto základné nariadenie v čl. 13 ustanovuje, legislatíva ktorej krajiny sa vzťahuje na osobu súbežne vykonávajúcu činnosť zamestnanca a činnosť SZČO v dvoch členských štátoch. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 987/2009, ktorým sa stanovuje postup vykonávania nariadenia (ES) č. 883/2004 o koordinácii systémov sociálneho zabezpečenia - „vykonávacie nariadenie“ zas v čl. 16 upravuje procesný postup pri určení príslušnej legislatívy v zmysle rozhodujúcich ustanovení základného nariadenia. Práve tento článok prenecháva kompetenciu určiť príslušnú legislatívu organizácii v mieste bydliska osoby vykonávajúcej činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch.

Odvolací súd sa nestotožnil s argumentáciou krajského súdu o nesplnení predpokladov pre aplikáciu základného nariadenia a vykonávacieho nariadenia z dôvodu nepreukázania reálneho súbehu činnosti žalobcu ako SZČO na území Poľskej republiky a činnosti ako zamestnanca na území SR. Otázka, či žalobca spĺňa predpoklady pre aplikáciu čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, a teda či je osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnaná osoba a činnosť ako samostatne zárobkovo činná osoba v odlišných členských štátoch, je predmetom hmotnoprávneho posúdenia, na vykonanie ktorého je však príslušná inštitúcia určená vykonávacím nariadením, v tomto prípade určená inštitúcia Poľskej republiky. Inštitúcia, príslušná na vykonávanie sociálneho poistenia v inom členskom štáte než určuje nariadenie, na takéto posúdenie príslušná nie je. Akýkoľvek iný postup by totiž viedol k popretiu cieľa nariadení, ktorým je, okrem iného, aby osoby, ktoré sa pohybujú v rámci spoločenstva podliehali systému sociálneho zabezpečenia iba jediného členského štátu, aby sa tak predišlo prekryvaniu uplatniteľných ustanovení vnútroštátnych právnych predpisov a komplikáciám, ktoré by z toho mohli vzniknúť (bod 15 preambuly základného nariadenia). Pokiaľ by o skutočnosti, či konkrétna osoba spĺňa podmienky uplatnenia čl. 13 ods. 3 základného nariadenia rozhodovali inštitúcie sociálneho poistenia, resp. súdy jednotlivých štátov samostatne, mohlo by dôjsť k situácii, že rozhodnú rôzne, následkom čoho by osoba podliehala systému sociálneho zabezpečenia viacerých štátov alebo nepodliehala systému sociálneho zabezpečenia žiadneho zo štátov. Práve na vylúčenie vzniku takýchto situácií európsky normotvorca prijal základné a vykonávacie nariadenie, pričom vykonávacie nariadenie v čl. 16 prípadne v spojení s rozhodnutím č. A1 stanovuje postup určovania uplatniteľnej legislatívy.

Z ustanovenia čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia vyplýva, že uplatniteľné právne predpisy určí inštitúcia členského štátu bydliska osoby (pri porovnaní jazykových znení nariadenia: institution of the place of residence, instituce místa bydliště, der Träger des Wohnorts) a to v súlade s čl. 13 základného nariadenia. Určenie uplatniteľných právnych predpisov inštitúciou podľa miesta bydliska nie je jediným spôsobom určenia uplatniteľnej legislatívy. V zmysle čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia je za okolností tam ustanovených možné určiť uplatniteľné právne predpisy tiež vzájomnou dohodou dotknutých inštitúcií.

V prejednávanej veci nebolo sporné, že žalobca má bydlisko v Poľskej republike, a teda určiť uplatniteľnú legislatívu pre žalobcu patrí príslušnej poľskej inštitúcii.

Nebolo preto v kompetencii žalovanej Sociálnej poisťovne posudzovať, či žalobca vykonáva alebo nevykonáva činnosť ako zamestnanec a súčasne ako SZČO v dvoch členských štátoch. Ak žalobca tvrdil, že vykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby na území Poľskej republiky a súčasne je zamestnaný na území Slovenskej republiky, bolo úlohou žalobkyne tieto skutočnosti oznámiť v zmysle čl. 16 ods. 1 vykonávacieho nariadenia inštitúcii v štáte bydliska. Štátom bydliska určená inštitúcia mala

v zmysle čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia bezodkladne určiť, ktoré právne predpisy sa na žalobcu uplatňujú.

Sociálna poisťovňa môže v rámci spolupráce inštitúcií členského štátu bydliska poskytnúť informácie pre správne určenie uplatniteľnej legislatívy, nevynímajúc informácie o odôvodnených pochybnostiach o reálnom výkone jednej z tvrdených činností. V konkrétnom prípade jej však nebola v zmysle vykonávacieho nariadenia zverená právomoc určiť uplatniteľnú legislatívu, nakoľko nebola inštitúciou určenou štátom bydliska žalobcu.

Právomoc je procesnou podmienkou konania, ktorú je potrebné skúmať počas celého konania a ktorej nedostatok nie je možné odstrániť. Keď teda žalovanej nebola nariadením Európskej únie daná právomoc na rozhodovanie o určení uplatniteľnej legislatívy, nemožno vôbec uvažovať o konkrétnej vecne príslušnej organizačnej zložke v zmysle § 178 a § 195 zákona o sociálnom poistení v rámci štruktúry žalovanej.

V tejto súvislosti odvolací súd poukazuje aj na list poľskej inštitúcie sociálneho poistenia zo dňa 10. októbra 2013 adresovaný žalovanej, ktorý je súčasťou administratívneho spisu v tejto veci, v ktorom poľská inštitúcia Zakład Ubezpieczeń Społecznych („ZUS“) uviedla, že nie je pre ňu pochopiteľná informácia, že ústredie Sociálnej poisťovne potvrdí rozhodnutia pobočiek Sociálnych poisťovní. Uviedla, že počas rokovaní vo Váršave bolo dohodnuté, že ústredie Sociálnej poisťovne preruší svoje konania a najskôr Zakład Ubezpieczeń Społecznych určí, že na takého osoby sa vzťahuje poľské zákonodarstvo.

Na rozhodnutie tejto inštitúcie mala žalovaná počkať a v prípade, že s ním nesúhlasila postupovať podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia v spojení s rozhodnutím č. A1 vrátane poskytnutia potrebných podporných dokladov, medzi ktoré patria tiež výstupy z kontrol vykonaných u zamestnávateľa. Sama však nebola oprávnená rozhodovať o splnení podmienok čl. 13 ods. 3 základného nariadenia.

Pokiaľ žalovaná poukazovala na to, že akceptovala návrh poľskej inštitúcie sociálneho zabezpečenia ZUS zo dňa 10. októbra 2013 na uzatvorenie spoločnej dohody v súlade s článkom 16 (4) vykonávacieho nariadenia s tým, že žalobcovii bolo určené poľské zákonodarstvo s konečnou platnosťou, odvolací súd na tento argument prihliadnuť nemohol. Písomnosť, na ktorú žalovaná poukazuje, totižto atribúty určenia uplatniteľnej legislatívy vo vzťahu k žalobkyni na to príslušnou inštitúciou nespĺňa a to jednak pre svoju úplne všeobecnú formuláciu, nejednoznačnosť a neurčitosť tak vo vzťahu k subjektom, na ktoré by sa mala potenciálne vzťahovať ako aj vo vzťahu k neohraničenému časovému obdobiu, počas ktorého by sa mala poľská legislatíva pre tieto subjekty považovať za definitívne určenú. Z predloženého administratívneho spisu preto nemožno bez ďalších pochybností vyvodiť, či príslušná poľská inštitúcia uplatniteľnú legislatívu práve vo vzťahu k žalobcovi určila a ak áno, tak ktorú a na aké konkrétne obdobie. Z tohto dôvodu odvolací súd argument žalovanej, že dohoda o uplatniteľnej legislatíve nemusí mať písomnú formu, za relevantný považovať nemohol a dospel k záveru, že otázka uplatniteľnej legislatívy vo vzťahu k pánovi O.ławovi D. D. nebola vyriešená s konečnou platnosťou, hoci ide o otázku predbežnú a pre ďalší procesný postup správneho orgánu rozhodnú, nakoľko jedine v prípade, že by v stanovenom období (od 1. marca 2012) za rozhodnú bola žalobcovi príslušnou poľskou inštitúciou určená slovenská legislatíva, výlučne vtedy, by bola daná právomoc žalovanej o (ne)existencii povinného poistenia žalobcu podľa slovenskej legislatívy rozhodovať. Žalovaná sa preto mylne domnieva, že nakoľko žalobca podlieha poľskému zákonodarstvu, jej postup pri rozhodovaní v predmetnej veci bol správny.

Ak uplatniteľná legislatíva bola príslušnou poľskou inštitúciou určená, je potrebné vyčkať na právoplatné skončenie prípadného súdneho sporu v Poľskej republike. Konečné, na súde už nenapadnuteľné rozhodnutie ZUS alebo vzájomná dohoda vylučujú možnosť, aby o uplatniteľnej legislatíve rozhodovala aj žalovaná. Odvolací súd súčasne zdôrazňuje, že zo spisu žalovanej nevyplýva existencia konečného rozhodnutia o uplatniteľnej legislatíve.

Vzhľadom na uvedené odvolací súd dospel k záveru, že rozhodnutie správneho orgánu vychádzalo z

nesprávneho právneho posúdenia veci, ktorým bolo hmotnoprávne posudzovanie splnenia kritérií čl. 13 ods. 3 základného nariadenia, v konaní správneho orgánu bola zistená taká vada, ktorá mohla mať vplyv na zákonnosť napadnutého rozhodnutia, a zároveň rozhodnutie je nepreskúmateľné pre neúplnosť spisov správneho orgánu, keď žalovaná sa odvolávala na také skutočnosti, ktoré neboli súčasťou administratívneho spisu, čo je dôvod na zrušenie správneho rozhodnutia ex offio bez ohľadu na žalobné námietky, keďže z neúplného administratívneho spisu nikdy nebude možné zistiť zákonnosť preskúmaného rozhodnutia. Preto rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 veta prvá O. s. p. zmenil a podľa §250j ods. 2 písm. a) a e) v spojení s § 250j ods. 3 veta prvá O. s. p. rozhodnutie žalovanej zrušil a vec jej vrátil na ďalšie konanie.

V ďalšom konaní bude žalovaná postupovať v naznačenom smere tak, aby odstránila vyššie uvedené pochybenia, pričom je viazaná právnym názorom odvolacieho súdu.

Odvolací súd úspešnému žalobcovi náhradu trov konania nepriznal aj keď bol v konaní úspešný. Žalobca, ktorý nebol v súdnom konaní právne zastúpený, si trovy konania nevyčísľil v lehote troch pracovných dní od vyhlásenia rozhodnutia a z obsahu spisu mu žiadne trovy nevyplývajú, keď aj konanie je vecne oslobodené od súdnych poplatkov.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok nie je prípustný.